

Julio Poch

hoopt op beter rechtssysteem in Argentinië

EEN BEZOEK AAN DE VOORMALIG TRANSAVIA-GEZAGVOERDER
IN DE GEVANGENIS VAN MARCOS PAZ

Het Argentijnse Openbaar Ministerie heeft levenslang geëist tegen Julio Poch, de voormalig Transavia-gezagvoerder die tijdens zijn pensioenvlucht werd gearresteerd op verdenking van dodenvluchten. 'Hij is redelijk verbijsterd, maar heeft een rotsvast vertrouwen dat de rechtbank hem zal vrijspreken', aldus zijn advocaat Geert-Jan Knoops.

Een paar weken eerder zei de vlieger: 'Nu het Kirchner-tijdperk ten einde is, durf ik weer optimistisch te zijn.' Hij brengt zijn zevende kerst in voorarrest door.

Lieneke Koonstra

Als het niet al te erg tegenzit met het verkeer is het twee uur rijden van Buenos Aires naar Marcos Paz. De rit voert door de pampa's, uitgestrekte grasvlakten met bladhoudende bomen die van verre lijken op treurwilgen. Met de koeien die erin lopen te grazen, zou je je haast in Nederland wanen. Zelfs de lucht doet typisch Hollands aan. Bij een onopvallende afslag vermindert de taxichauffeur vaart. Op een even onopvallend bordje staat Marcos Paz. Na een rit van een kilometer of vijf over eenbaansweg, komt er bebouwing in beeld. 'Complejo Penitenciario Federal II Marcos Paz', staat op een kleine muur. Een man in muisgrijs uniform komt uit een slecht onderhouden wachtershuisje. Na een korte begroeting en de mededeling dat de taxichauffeur niet op het terrein mag wachten, opent hij de roestige slagboom. Achter een redelijk grote parkeerplaats vol met auto's, staat een vervallen zandgeel gebouw, voorzien van stalen deuren en stevig traliewerk, lichtblauw van kleur. Boven een kleine betegelde plaats bevindt zich een afdak, deels van beton, deels van golfplaat. Als het regent loopt het hemelwater tussen de kieren door waardoor de plastic stoelen en houten bankjes die er staan nat worden. De eerste keer dat ik Julio bezoek is het een mooie zomerdag en zijn ze droog. Als ik de tweede keer kom valt de regen naar beneden als een gordijn en staan er plasjes in de stoelen.

Op die mooie zomerdag zit er al een groep vrouwen te wachten totdat ze naar binnen mogen. Ze hebben grote plastic tassen bij zich, naar later blijkt gevuld met zakken chips, plastic bakken met gebraden kip en kleding. Achter glas zit gevangenispersoneel, duidelijk herkenbaar aan de muisgrijze beroepskleding. Een van de vrouwen maakt me duidelijk dat ik op een stalen luik moet kloppen. Vliegiers die Julio eerder hebben bezocht, hebben me verteld wat ik bij me moet hebben: mijn paspoort, twee pasfoto's, een verklaring omtrent gedrag en een uittreksel uit de basisregistratie personen. De meegenomen pasfoto's worden niet goedgekeurd. Ze zijn zwart-wit en ze moeten gekleurd zijn. Dat betekent dat ik nu geen bezoekerspas krijg en me de volgende keer weer om negen uur moet melden. Met de verklaring omtrent gedrag lijken ze niet goed raad te weten, maar ze houden hem wel. Van het uittreksel uit de basisregistratie personen wordt een kopie gemaakt. Ook mijn paspoort krijg ik niet terug. Alles wordt bijeen gevoegd bij een ander stapeltje documenten, waarop ik in een flits een vrouwengezicht voorbij zie komen en het KLM-logo. De heleboel verdwijnt op een grote stapel, het luik gaat dicht en dan begint het wachten, het lange, lange wachten. Eens in het uur komt er een bus het terrein op rijden en braakt een hoeveelheid nieuwe bezoekers uit, voornamelijk vrouwen. Sommige vrouwen kennen elkaar.

Ze begroeten elkaar hartelijk, maken een praatje. Een aantal van hen vormt een kring. Ze pakken elkaars hand vast en staan zo een hele tijd, in stilte, op het gras naast de betegelde plaats dat vol plastic afval ligt. Een enkeling is nieuw en klopt, op aanwijzing van een van de wachtenden, op het stalen luik.

Belangstelling voor mij is er ook. 'Holanda', klinkt het links en rechts terwijl er naar mij wordt gewezen. Een enkeling probeert een praatje met mij aan te knopen, maar ook met het boekje *Wat en hoe Spaans, Zuid-Amerika* komen we er nauwelijks uit. Zo'n vakantieboekje richt zich niet op gevangenisbezoek. Een vrouw neemt mij bij de hand en wijst naar een ingang. Omdat ik het niet begrijp, loopt ze met me mee. Daar krijg ik een nummertje uitgereikt. Opnieuw meld ik me bij het stalen luik. Ik krijg niet alleen mijn paspoort terug, ook wordt mij een papiertje overhandigd dat erg veel lijkt op een kassabon. 'Julio Poch', staat erop, 'Modulo 4', en een stempel. Dankzij het nummertje mag ik eerder naar binnen dan de later gearriveerde mensen. Een bewaker legt mijn rechterduim op een plankje met inkt. Vervolgens drukt hij mijn duim op het papiertje. Hij kijkt in mijn paspoort en fronst zijn wenkbrauwen. Omdat er in de meest nieuwe versie waarover ik sinds kort beschik geen vingerafdrukken meer staan? Geen idee!

De volgende stop is bij een balie waar een stuk of tien geüniformeerde vrouwen de spullen controleren die de bezoekers hebben meegebracht. Zakken chips worden opengescheurd en gelegeerd in plastic zakken. In de kip wordt hevig geprikt. Broodjes worden doorgebroken of ineengeknepen. Boeken met een slappe kaft, tijdschriften en kranten mogen ongezien mee, cd's en dvd's moeten ingeleverd. Ook het leren jasje dat ik aan heb tijdens mijn tweede bezoek, mag niet naar binnen. Mijn smartphone, portemonnee en sieraden heb ik beide keren niet bij me, want je krijgt enkel een houten plankje met een nummer als bewijs dat ze enkele van je spullen in bewaring hebben genomen, nergens wordt genoteerd wat het betreft. Vervolgens moet ik zelf nog door een bodyscanner. Daarvoor moet ik met gespreide armen op een lopende band gaan staan. Als blijkt dat ik niets ongeoorloofds aan of in mijn lijf heb zitten, mag ik door. Tijdens mijn tweede bezoek is de procedure niet minder streng maar verloopt alles veel vlotter. Er is maar een handjevol bezoekers, dat scheelt al meer dan de helft. En nu ik kleurenpasfoto's bij me heb wordt de bezoekerspas meteen gemaakt en krijg ik het een minuut of tien later samen met mijn paspoort terug. De papierstrookjes worden ook veel eerder uitgereikt aan de bezoekers, we mogen zomaar een uur eerder naar binnen. Misschien omdat het die dag een feestdag is?

Normaliter rijdt er een busje tussen het gebouw waar al deze formaliteiten plaatsvinden en de diverse cellenblokken. Maar bij mijn eerste bezoek is het busje in geen velden of wegen te zien. Een van de vrouwen neemt mij bij de hand, zij moet ook bij het cellenblok zijn waar Julio zit. We lopen over een onverharde weg

De entree van het gevangenis-complex van Marcos Paz

vol stenen en kuilen. Enkele dagen later blijkt die in geval van regen te veranderen in een tien centimeter diepe rivier. Gelukkig rijdt het busje dan wel, al houd ik aan die rit toch een natte kont over omdat de stoelen aan de raamkant doorweekt blijken te zijn. In je eentje over het gevangenissterrein lopen mag niet, maar na mijn eerste bezoek aan Julio doe ik het toch omdat ik geen uur wil wachten op de andere bezoekers die een uur langer bij hun man, zoon of vriend mogen vertoeven, daarbij ook mijn taxichauffeur indachtig die al zo lang heeft moeten wachten.

Door de hoge bemande wachttorens en de drie meter hoge hekken met prikkeldraad erbovenop en dat in vier rijen achter elkaar, dringt zich het besef nadrukkelijk op dat je je in een gevangeniscomplex bevindt. Alle bebouwing is lichtgeel met donkergroene daken. Vlak bij het cellenblok waar Julio verblijft, staat een Mariabeeld met bloemetjes eromheen. Behalve schapen die nodig geschoren moeten worden, lopen er ook honden die weliswaar vriendelijk zijn maar uren in de wind stinken.

Cellenblok 4 is evenals de andere drie cellenblokken afgesloten door een getraliede deur met ijzeren punten. Het wachthokje is bemand. Samen met een groepje andere bezoekers loop ik een kooi in. Weer een loket. Daar moet ik mijn paspoort en het strookje met mijn duimafdruk inleveren. Julio wordt geroepen en ik mag een volgende getraliede ingang passeren die open is. Links bevindt zich een grasmat, rechts de ingang naar een ontvangstruimte. De grasmat is omgeven door vier rijen hoge hekken met prikkeldraad met daarachter een

begroeiende ophoging die het uitzicht op de buitenwereld onttrekt. In de ontvangstruimte staan in een hoek plastic tafels en plastic stoelen opeen gestapeld. Een van de bezoeksters brengt mij een tafel en twee stoelen.

'Wait here', zegt ze.

De muren zijn grauw en kaal. In een van de muren bevindt zich een rij stalen deuren, alle donkergroen, met daarop de van het toilet bekende vrouwtjes- en mannetjesafbeeldingen. Er is geen toiletpapier. De deuren kunnen niet zo één, twee, drie open. Een harde trap biedt uitkomst. Boven de deuren lopen vuilzwarte strepen. Tijdens mijn tweede bezoek zie ik dat ze veroorzaakt zijn door binnenlopend water. Op de vloer vormt zich een grote plas. Een andere muur is voorzien van een oranje traliewerk. Het is geopend. Enkele bezoekers staan erbij, in afwachting van hun dierbare. Een man met een grijze haardos verschijnt. Een jonge vrouw loopt op hem af, valt in zijn armen en snikt met luide uithalen. De man streelt haar zacht over de rug.

En dan is Julio daar. Hij ziet er goed uit, netjes geknipt en geschoren, gekleed in een geel overhemd en een spijkerbroek. De tweede keer dat ik hem zie draagt hij een rood geruit overhemd en een andere spijkerbroek. De eerste keer begroeten we elkaar met een handdruk want we hebben elkaar nog nooit eerder gezien, en gaan we buiten zitten. De tweede keer omarmen we elkaar en blijven we op mijn verzoek binnen. Uit de grote tas die hij beide keren bij zich heeft haalt hij een kleedje dat hij op tafel uitspreidt, daarna volgen een fles

Julio Poch in betere tijden 15-11-2003

frisdrank, een thermosfles met heet water, pakjes thee, oploskoffie, een rol koekjes en een keukenrol. Nadat ik hem de groeten heb overgebracht van diverse (oud)verkeersvliegers, vraagt hij me hoe de vlucht was naar Buenos Aires en wat ik van de stad vind. Ook toont hij belangstelling voor mijn woonsituatie en mijn publicaties over de MD-11. Uiteraard praten we vooral over zijn situatie. Intussen drinkt hij koffie, zelf heb ik thee.

'Nu het Kirchner-tijdperk ten einde is, durf ik weer optimistisch te zijn', zegt hij. 'Sinds de Kirchners aan de macht zijn, is er een speciale mensenrechtencommissie ingesteld bij het Ministerie van Justitie en wordt driftig gezocht naar de plegers van misdaden tegen de mensheid in de periode tussen 1976 en 1983. Ik ben onderdeel van een showproces waarin justitie bij Kirchner aan de lijn moest lopen.' Ik memoreer dat drie jaar geleden hoofdaanklager Mirna Goranski de verantwoordelijkheid niet langer wilde nemen voor het proces tegen Julio, ze vond de politieke druk ongeoorloofd. 'Ik heb er vertrouwen in dat onder Mauricio Macri het rechtssysteem verbetert met een onafhankelijke rechtspraak als gevolg', zegt de voormalige Transavia-captain hoopvol.

Welbeschouwd begon het showproces al met zijn arrestatie, toen de filmcamera direct begon te lopen nadat hij uit het vliegtuig was gelokt. 'Ik dacht serieus dat het allemaal een grap was. Ik moest mee naar binnen en tegen de muur gaan staan, ook met mijn hoofd, daarom sta ik met mijn kin omhoog op die vreselijke foto die een dag later in alle kranten stond. Toen dat klaar was zei ik dat het nu lang genoeg geduurd had, dat ik naar mijn passagiers moest om ze op tijd terug te vliegen. Maar daar was geen sprake meer van.'

Of hij er onverstandig aan heeft gedaan om zich aan Argentinië te laten uitleveren? Julio: 'Ik weet van enkele andere gevallen die zich ertegen hebben verzet. Ze hebben drie jaar in Spanje vastgezet en zijn vervolgens alsnog op het vliegtuig gezet naar Argentinië.'

Enmaals in Marcos Paz heeft hij zijn cel direct geleverd, lichtgroen. 'Ik had geen idee hoelang mijn detentie hier zou duren, maar ik was vastbesloten er het beste van te maken. Mijn cel is naar omstandigheden best gezellig. Ik heb er boeken, een e-reader en een computer. Nee, geen internet. Maar ik mag wel bellen.' Hoe hij zijn tijd doorbrengt? 'Ik lees veel, ik werk aan een boek, ik luister muziek, kijk dvd's, praat met mijn medegevangenen of speel een partij tennis met ze. En we hebben twee poezen, dat vind ik leuk.'

Heel kort was Conrado Lúpori, voormalig directeur van Marsans – het bedrijf dat Aerolíneas Argentinas opkocht – een van de medegevangenen. 'Lúpori is opgepakt omdat verondersteld werd dat een van de vele kinderen die tijdens de militaire dictatuur zijn ontvoerd, door hem zou zijn geadopteerd, maar DNA-onderzoek pleitte hem vrij. In de juntatijd vloog Lúpori op de Electra L-188, maar hij ontkende te hebben deelgenomen aan de dodenvluchten en is vrijgekomen', vertelt Julio. 'Ik heb het ook steeds ontkend, maar het verschil tussen hem en mij is dat er getuigenverklaringen zijn van enkele van mijn oud-collega's.' De voormalige Transavia-gezagvoerder schudt zijn hoofd. 'In een van de kranten stond dat ze het liefst

Welbeschouwd begon het showproces al met zijn arrestatie, toen de filmcamera direct begon te lopen nadat hij uit het vliegtuig was gelokt

een biertje met me zouden drinken. Ik vraag me dan af: waarom hebben ze dat niet gedaan op het moment dat ze vraagtekens kregen bij mijn verleden?' Na een korte stilte vervolgt hij: 'De grootste fout die ik heb gemaakt is dat ik me totaal niet bewust was van de beeldvorming die in Nederland bestaat over de gebeurtenissen in Argentinië. Het wordt vaak niet gerealiseerd dat het land zich op het moment van het militaire ingrijpen in een volstrekte chaos bevond. Kidnappings, aanslagen en gevechten door linkse guerrilla's waren aan de orde van de dag. Daarom werd de staatsgreep door de junta door de meerderheid van de bevolking destijds als legitiem gezien. Men was aanvankelijk alleen maar opgelucht dat er werd opgetreden tegen de terreurdaden van het revolutionaire volksleger ERP en de in Libië en op Cuba getrainde Montenero's. Nu wil men toch ook dat er wordt opgetreden tegen terreurdaden van geradicaliseerde moslims?'

De van oorsprong Argentijnse Che Guevara komt ter sprake, nog altijd een cultus, maar wel verantwoordelijk voor heel veel doden. Ik vertel onlangs in het door Kees Elenbaas geschreven boek *Buenos Aires, waar niets is zoals het lijkt* te hebben gelezen dat de presidente van de Dwaze Moeders, Hebe de Bonafini, de kapers heldhaftig noemde die de vliegtuigen het World Trade

Centre invlogen en hun idealen verbond met die van de Argentijnse guerrillagroepen uit de zeventiger jaren. 'In Nederland heeft men daar allemaal geen idee van', verzucht Julio.

De oorlog tussen Argentinië en Groot-Brittannië over de Malvinas, in het Westen aangeduid als Falkland-eilanden, is ook onderwerp van gesprek. Desgevraagd legt Julio uit hoe hij met een A4Q Skyhawk aanvloog op het vliegdekschip de ARA Veinticinco de Mayo, de voormalige Hr. Ms. Karel Doorman. De vlieger strekt zijn rechterhand naar voren uit. 'Je komt zo aanvliegen. De vrij korte landingsbaan bevindt zich ten opzichte van het schip in een hoek van zeven graden. Het schip maakt een maximale snelheid tegen de wind in om ons te faciliteren. Wij kunnen naast het schip draaien.' Julio maakt met zijn hand een geleidelijke draai. 'Je lijnt op met kleine correcties naar rechts om op de landingsbaan te komen. En dan zet je je kist neer.' Nu kantelt de vlieger zijn hand, exact op dezelfde manier als dat zijn voormalige collega Edwin Reijnoudt Brouwer in een uitzending van *Pauw & Witteman* liet zien als het gebaar dat Julio volgens hem maakte om te demonstreren hoe mensen uit vliegtuigen werden gegooid. Behalve dat dit gebaar tijdens het zogenaamde Balidiner door geen van de overige tafelnoten is gezien, heeft het er alle schijn van dat Edwin zaken met elkaar heeft verward.

'In 1979 heb ik aangegeven weg te willen van de Skyhawk voor een overstap naar het transport-squadron ter voorbereiding van een verdere carrière in de burgerluchtvaart', zegt Julio. 'Dat zou ik nooit hebben gedaan als ik toen enig idee had van het bestaan van dodenvluchten. Adolfo Scilingo vertelt in het boek *The flight* dat er nooit over die vluchten werd gesproken. Hoe kon ik er op 750 kilometer afstand dan iets van weten?' Julio maakt een hopeloos gebaar. 'De marine bestond destijds uit 30.000 man. Hiervan waren er 250 werkzaam als vlieger, de meeste op transport-vliegtuigen, dus de Electra, de DC-3 en de F28. Emir Sisul Hess, die een week na mij ook op basis van hearsay is opgepakt, vloog op een kleine helikopter, de Alouette II, net zo min als een straaljager een toestel om dodenvluchten mee uit te voeren. Wij zijn de enigen van de marine die vastzitten. Iedereen weet hier dat ze de verkeerden te pakken hebben. Van de luchtmacht is niemand opgepakt. Bij de landmacht vlogen ze op Cessna's, Pipers en op de Fiat G222, een kleine Hercules. Drie mensen die op die Fiat vlogen zitten hier ook vast.'

Julio krijgt een seintje van een van de bewakers. We moeten ons gesprek afronden.

'Nu het Kirchner-tijdperk voorbij is, maken wij weer kans op een eerlijk proces', geeft de voormalige Transavia-gezagvoerder hoopvol aan. 'Weet je wat de rechter, mr. D.R. Glass, opmerkte na de januariverhoren van 2011? "Ik denk dat het is afgelopen." Maar nee, hier is tot op heden keihard vastgehouden aan de eerste

verklaringen van mijn oud-collega's Edwin Reijnoudt Brouwer en Tim Weert. Edwin kan wel beweren dat zij hun verklaringen nooit hebben aangepast, maar ze hebben wel degelijk moeten terugnemen dat ik ooit zou hebben gezegd dat ik met mijn vliegtuig mensen in zee heb gegooid. Ze hebben zelfs moeten erkennen dat ze geen idee hadden waar ESMA voor stond.' Aangaande de rechtmatigheid van de uitlatingen van de getuigen à charge is tegen alle vijf een civiele procedure opgestart.

Terwijl we opstaan vraag ik Julio nog hoe hij emotioneel onder dit alles is. 'De eerste tijd heb ik veel gehuild', zegt hij. 'Nu ben ik vooral hoopvol dat het recht alsnog zal zegevieren. En wat ook heel belangrijk voor me is: dat ik niet word vergeten.'

Dan nemen we afscheid. Dat is een emotioneel moment. Ik krijg een envelop van hem mee, met daarin een kaart van Opa Julio voor de verjaardag van zijn kleindochter, met de vraag die in Nederland te posten. In geen tijden heeft hij haar kunnen vasthouden.

Bij de ingang krijg ik al mijn spullen weer netjes terug. Van de dvd's en cd's die ik voor Julio heb meegenomen, mag ik er per bezoek slechts vijf geven. In een groot boek worden de titels genoteerd en de naam van de persoon voor wie ze zijn bestemd. Ik moet ervoor tekenen, met mijn naam en paspoortnummer erbij. Dan loop ik naar buiten, mijn vrijheid tegemoet.

'Nu ben ik vooral hoopvol dat het recht alsnog zal zegevieren. En wat ook heel belangrijk voor me is: dat ik niet word vergeten.'

Tekst: Lieneke Koornstra
Grafisch ontwerp: Valentin Ocheda

Foto's privé-archief familie Poch

Coverfoto's: Julio Poch tijdens zijn werk voor Transavia

Julio Poch met zijn twee oudste kinderen in de periode waarin hij de Skyhawk vloog

Foto met crew: Foundation "Justice for Julio Poch"

© 2015 Lieneke Koornstra. All rights reserved.